

Generieke module Vaktherapie

Ggz-kwaliteitsstandaarden

In 2013 is het Netwerk Kwaliteitsontwikkeling GGZ opgericht dat sinds 2019 onder de naam AKWA GGZ bekend staat. In dit netwerk werken patiënten, zorgprofessionals, aanbieders van zorg en zorgverzekeraars samen voor goede, toegankelijke en betaalbare geestelijke gezondheidszorg. In dat kader zijn de afgelopen jaren nieuwe kwaliteitsstandaarden ontwikkeld. De Generieke module Vaktherapie is hier een voorbeeld van. Deze is bedoeld voor patiënten, professionals en inkopers. Te lezen is voor welke doelgroepen vaktherapie kan worden ingezet, welke problemen vaktherapeuten behandelen, hoe zij dit doen en welke resultaten men mag verwachten.

Vaktherapie: doen, ervaren, effect

Vaktherapie is een behandelvorm voor mensen van alle leeftijden met psychosociale en psychiatrische problematiek. Vaktherapeuten maken methodisch gebruik van een handelings- en ervaringsgerichte werkwijze. Onder vaktherapie vallen beeldende therapie, danstherapie, dramatherapie, muziektherapie, psychomotorische therapie, psychomotorische kindertherapie en speltherapie.

Behalve in de ggz wordt vaktherapie ook ingezet in de verslavingszorg, de forensische psychiatrie, de zorg voor verstandelijk gehandicapten, de jeugdzorg, het speciaal onderwijs, de revalidatie, de psychogeriatric, de verpleeghuiszorg, de hulpverlening aan vluchtelingen, de ziekenhuiszorg, het welzijnswerk en de palliatieve zorg.

Met je handen in de klei om weer te durven voelen, of rennend achter een bal om de inactiviteit te doorbreken; dansen met je kind om het contact te herstellen; achter een drumstel plaatsnemen om jezelf eens goed te laten horen, of spelenderwijs je verlegenheid overwinnen. Dit zijn voorbeelden van handelingsgerichte interventies die aansluiten bij de zorgvragen van patiënten. Deze handelingsgerichte aanpak maakt ervaringsgericht leren mogelijk, waarbij denken, voelen en handelen betrokken zijn. Vaak is het effect van het doen en ervaren direct merkbaar. Door vervolgens op de ervaringen te reflecteren en onder

woorden te brengen kan het effect verbreed worden naar het dagelijks leven. De effecten van vaktherapie zijn afname van klachten en het verbeteren van welbevinden.

Zorgproces en patiëntenperspectief

Het zorgproces kan opgedeeld worden in vier etappes, waarbij het, bij de beantwoording van de vragen, gaat om het vinden van een gezamenlijke visie tussen patiënt en therapeut:

1. Wat is je probleem en hoe is het zo gekomen? (diagnose, kracht en kwetsbaarheid)
2. Wat wil je bereiken en wat pakken we aan? (doelstelling)
3. Wat gaan we doen en wat is het resultaat? (indicatie en behandeling)
4. Wat is ons oordeel en hoe gaan we verder? (evaluatie)

Vanuit het patiëntenperspectief heeft MIND Landelijk Platform Psychische Gezondheid het begrip 'kwaliteit van zorg' uitgewerkt. De focus moet zijn gericht op het bevorderen van de kwaliteit van leven van de patiënt en het herstellen van diens veerkracht en vitaliteit op basis van de wensen en behoeften van de patiënt. Zelfmanagement en zelfredzaamheid dienen centraal te staan, net zoals het persoonlijk verhaal van de patiënt. Daarnaast betekent 'kwaliteit van zorg' dat het tempo van het herstelproces van de patiënt wordt gevolgd.

Herstel en vaktherapie

In de ggz wordt 'herstel' vertaald naar vier domeinen die niet los van elkaar kunnen worden gezien: klinisch herstel (afname van de symptomen, genezing), functioneel herstel (revalidatie), maatschappelijk herstel (participatie) en persoonlijk herstel (betekenis geven aan wat is gebeurd, nieuwe doelen formuleren, op zoek gaan naar een nieuwe identiteit, hoop op verandering en de motivatie om daar voor te gaan). Vaktherapie kan op alle domeinen van betekenis zijn en hanteert daarom zowel een klacht- als een persoonsgerichte benadering.

Stoornisgerichte en stoornisoverstijgende aanpak

De aanpak van psychosociale of psychiatrische problematiek kan gericht zijn op klachten en symptomen die specifiek bij een stoornis passen. Deze zijn omschreven in de DSM-5, het classificatiesysteem dat in de ggz gangbaar is. Zo'n stoornis specifieke aanpak is te vinden in de zorgstandaarden. In een generieke module daarentegen wordt een behandelaanpak beschreven die gericht is op stoornisoverstijgende zorgvragen. Sommige problemen komen nu eenmaal bij diverse stoornissen voor. Denk bijvoorbeeld aan problemen op het gebied

van emotieregulatie, omgaan met anderen, agressieregulatie, het vinden van een balans tussen inspanning en ontspanning, omgaan met verlies en problemen op het gebied van executieve functies, arousal en de waarneming. De aanpak van vaktherapeuten is altijd gericht op de zorgvraag van de patiënt. Vaktherapie wordt toegepast bij zowel stoornisspecifieke als stoornisoverstijgende zorgvragen. Samen met de patiënt onderzoekt de vaktherapeut de best mogelijke aanpak.

Meer weten?

Bekijk dan de samenvattingskaart voor de Generieke module Vaktherapie of de Generieke module Vaktherapie zelf. Deze zijn te vinden op fvb.vaktherapie.nl/generieke-module-vaktherapie.